

Jde to tedy bez drog?

So, can they do without drugs?

Michaela Adlerová (1), Hana Kalová (1,2,3), Alexandra Soukupová (3)

- 1) Zdravotně sociální fakulta Jihočeské university
Katedra veřejného a sociálního zdravotnictví, Oddělení klinické a sociální farmakologie (studentská vědecká činnost)
Staroměstská 16
370 04 České Budějovice
- 2) Pracoviště klinické farmakologie, Nemocnice České Budějovice a.s.
B. Němcové 54, 370 87 České Budějovice
- 3) Nadační fond EMA , Náměstí Přemysla Otakara II, č. 19, 370 01 České Budějovice

Souhrn.

Autoři podávají v návaznosti na předchozí článek „Jde to bez drog“, *Závislosti a my*, září 2004, přehled dvou pilotních projektů prováděných v Jihočeském kraji v Českých Budějovicích a v Táboře, zaměřených na stanovení drog biologickém materiálu, mimo rámec zdravotní péče.

Klíčová slova.

Drogová závislost, pilotní projekt, drogový screening, stanovení drog v biologickém materiálu.

Summary.

The authors following their previous article „Can they do without drugs“ published in „*Závislosti a my*“, September 2004, present a survey of two pilot projects performed in South Bohemia Province, in České Budějovice and Tábor cities. Those pilot projects deal with the screening of drugs in probands out of the frame of medical care .

Key words.

Drug addiction, Drug abuse, pilot project, Drug screening, Drug plasma level assessment in biological materials.

Jde to tedy bez drog? To je dnes jedna z mnoha otázek poukazující na neustále se zvyšující incidenci a prevalenci drogových závislostí v naší společnosti. Najít objektivně pozitivní řešení, která by reagovala na dnešní situaci drogové scény, ať už se jedná o řešení preventivního či represivního charakteru, je opravdu obtížné. Odkazujeme v této souvislosti též na náš předchozí článek, viz *Závislosti a my*, září 2004.

Ovšem absolutní absence drogové prevalence tedy i incidence v naší společnosti (svět bez drog / **drug free**) je pouhou nadlidskou ideou a jak už pravil Petronius: „**Hominés sumus, nón Deí**“, jsme lidé nikoli bohové. Tedy musíme se smířit s faktem, že takový stav nikdy nenastane. Ovšem to neznamená, že před tímto problémem raději zavřeme oči. Každé úsilí, které by společnost mohlo alespoň částečně pozitivně přiblížit k této nedosažitelné abstrakci a podpořilo náš svět „**drug free**“, je vítáno.

V Jihočeském kraji vznikly v roce 2004 dvě pilotní studie převážně preventivního charakteru, směřované na využití terénního monitoringu přítomnosti návykových látek.

Jedna z těchto studií stále probíhá v Českých Budějovicích na půdě Zdravotně sociální fakulty Jihočeské University, kterou organizuje Oddělení sociální a klinické farmakologie Katedry veřejného a sociálního zdravotnictví. Projekt nese název „**Prevence a screening pasivní expozice kanabinoidům**“, který bude implementován přímo na dobrovolnících vybraných z řad studentů Zdravotně sociální fakulty. Jedná se zde o pravidelné self-monitorování u předpokládané pasivní expozice kanabinoidům ze vzorku moči, za pomoci testovací sady Syva Rapid Test 1 parametr, o.č.6A029 Kanabinoidy THC (Dade Behring, Koněvova 210, 130 00 Praha 3), příprava studie stále pokračuje.

Druhá pilotní studie proběhla v Táboře, ve městě ležícím na rozhraní Třeboňské pánve a Vlašimské roviny, v druhé největší metropoli (40 tis. obyvatel) po Českých Budějovicích v jižních Čechách, známém především husitskou historií. Projekt proběhl pod názvem „**Prevence drogové závislosti v Táboře**“, ve spolupráci městské policie Tábor za dohledu velitele pana Mgr. Petra Svobody s okresní pobočkou Všeobecné zdravotní pojišťovny pod vedením pana ředitele Mgr. Mojmíra Faltýska, za podpory pana starosty města Tábor Ing. Františka Dědiče.

Primární myšlenka tohoto projektu vzešla z ředitelství okresní pobočky VZP. Náplň projektu spočívala v terénní detekci přítomnosti návykových látek ze slin převážně u adolescentů pomocí speciálních detekčních setů a také podpořit podvědomí obyvatel města Tábora, že takováto alternativa detekce existuje.

Okresní pobočka VZP poskytla městské policii několik testovacích souprav na detekci přítomnosti návykových látek ve slinách, výrobky Dynex Saliva Screen 5 Drug, (výrobce Dynex Technologies spol. s.r.o., Na Čihadle 32, 1600 00 Praha 6). Městská policie pak tyto soupravy využívala v terénu a do

svých preventivních programů na středních a základních školách zahrnula informace o existenci takového setu a o možnosti dobrovolném – „**reasonable suspicion testing**“ (testování při důvodném podezření) návykových látek u adolescenta. Tyto preventivní programy jsou směřovány jak především k adolescentům, tak k pedagogickým pracovníkům i rodičům. V rámci tohoto projektu pak VZP nabízela svým klientům (rodičům) tuto testovací sadu s určitým finančním zvýhodněním k soukromě-preventivním účelům.

Strážníci městské policie sety hlavně využívali, přišli-li do kontaktu s adolescentem, u něhož bylo důvodné podezření ze zneužití nějaké návykové látky. Ihned informovali rodiče, že by jejich potomek mohl mít počínající problém s návykovými látkami a posléze jim nabídli detekční set, kterým by si rodiče dítě (za asistence policie) sami zkontrolovali.

Tedy snahou jak VZP tak i městské policie bylo především, „postihnout situace, kdy adolescent začne experimentovat s nějakou návykovou látkou a rodiče o tom nevědí“, a pokud možno přispět k jejich nápravě, jak uvedl sám Mgr. Mojmír Faltýsek. Snahou bylo upozornit rodiče na počínající zlo a dát jim možnost, prostor i čas na tuto skutečnost zareagovat. Máme-li především na mysli objektivně informované rodiče, u kterých můžeme předpokládat, že jsou si plně vědomi možného dalšího průběhu a následků u potenciální závislosti na návykových látkách. Za předpokladu skutečnosti, kdy rodiče by byli ochotni dále spolupracovat, se intuitivně připravovalo klima k pozdějšímu zapojení i dalších institucí a zařízení pracujících v oblasti drogové závislosti v rámci rodiny a jednotlivce. Tento pilotní projekt identifikoval dvě citlivá místa

1. Pokud městská policie dospěla až do fáze kontaktu s rodiči a navrhla jim možnost si dítě zkontrolovat, všichni takto oslovení rodiče reagovali negativně. Jakoby dávali přednost blahé nevědomosti před nutností převzít zodpovědnost .
2. Novela zákona o zdravotním pojištění neumožňuje VZP (prozatím) používat finanční prostředky z fondu zábrany škod na podobné projekty.

Každý začátek je těžký. To, že naše pilotní studie identifikovala potíže, se kterými se budeme setkávat při navrhování, provádění a hodnocení podobných projektů není tak smutné, jako fakt, že někteří rodiče nechtějí problém drog vidět a zavírají do poslední chvíle oči. Je to smutné zejména proto, že je to právě rodina, která má být základem společnosti. Kde tedy začít? Snad bohužel od úplného začátku...dětství, ..adolescence, ..**rodina**...?! Prevence či represe?

Je opravdu obtížné určit, které řešení drogové závislosti je nejefektivnější či naopak a které nám alespoň nepatrně může přiblížit náš svět bez drog, svět „**drug free**“. Na problém drogové závislosti je třeba nahlížet z různých úhlů pohledu a proto dnes naše pracovní skupina navázala styk s občanským sdružením „**Rodiče proti drogám**“, vidíme v tomto partnerovi záruku zlepšení

komunikace s rodiči cílových osob našich projektů. A snad nám tato spolupráce ukáže zas jiný, doufáme, že efektivnější, přístup k výzkumu problém drogové závislosti.